

KARTY PRACY DO ROZDZIAŁU I

Zadanie 1. (0-1)

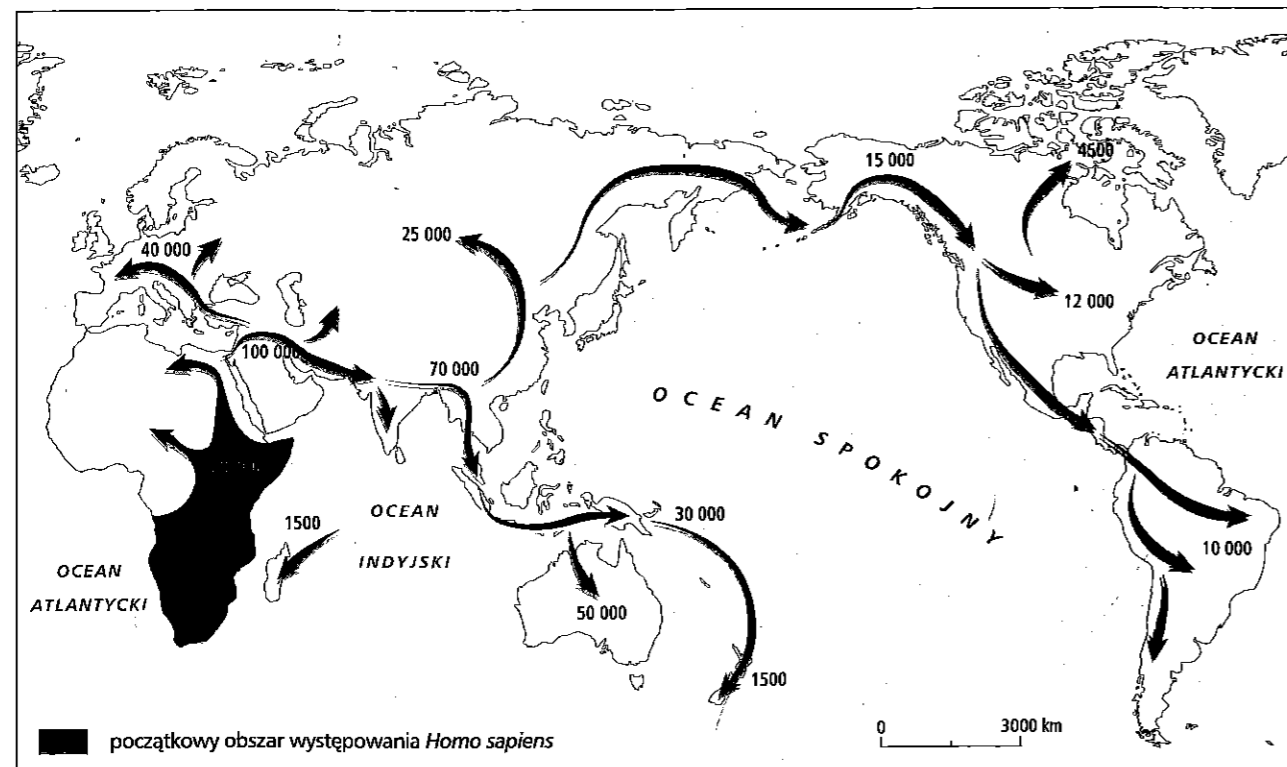
Źródło: Michał Anioł, *Stworzenie Adama*

Oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F – jeśli jest ono fałszywe.

1.	Autor odwołał się do wyobrażeń starożytnych Greków na temat początku świata.	P	F
2.	Treść malowidła potwierdza teorię ewolucji.	P	F
3.	Dzieło Michała Anioła to przykład sztuki renesansowej.	P	F

Zadanie 2. (0-1)

Źródło: Mapa. Rozprzestrzenianie się *Homo sapiens* – jedna z hipotez na temat chronologii tego procesu.

Liczby oznaczają liczbę lat, która upłynęła od dotarcia *Homo sapiens* na dany obszar.

Jedną z hipotez dotyczących rozprzestrzeniania się gatunku *Homo sapiens* zakłada, że przodkowie Indian przybyli do Ameryki drogą widoczną na mapie. Wyjaśnij, dlaczego badacze uważają, że przebycie tej drogi było możliwe łądem.

Zadanie 3. (0-1)

Źródło: *Kodeks Hammurabiego* [fragment]

§ 195. Jeśli syn uderzył ojca, utną mu jego rękę.

§ 196. Jeśli pełnoprawny obywatel wybił oko człowiekowi klasy pełnoprawnych obywateli, wyrwą mu oko.

§ 197. Jeśli złamał kość pełnoprawnego obywatela, złamią mu kość.

§ 198. Jeśli wyrwał oko poddanego albo złamał kość poddanego, zapłaci jedną minę srebra.

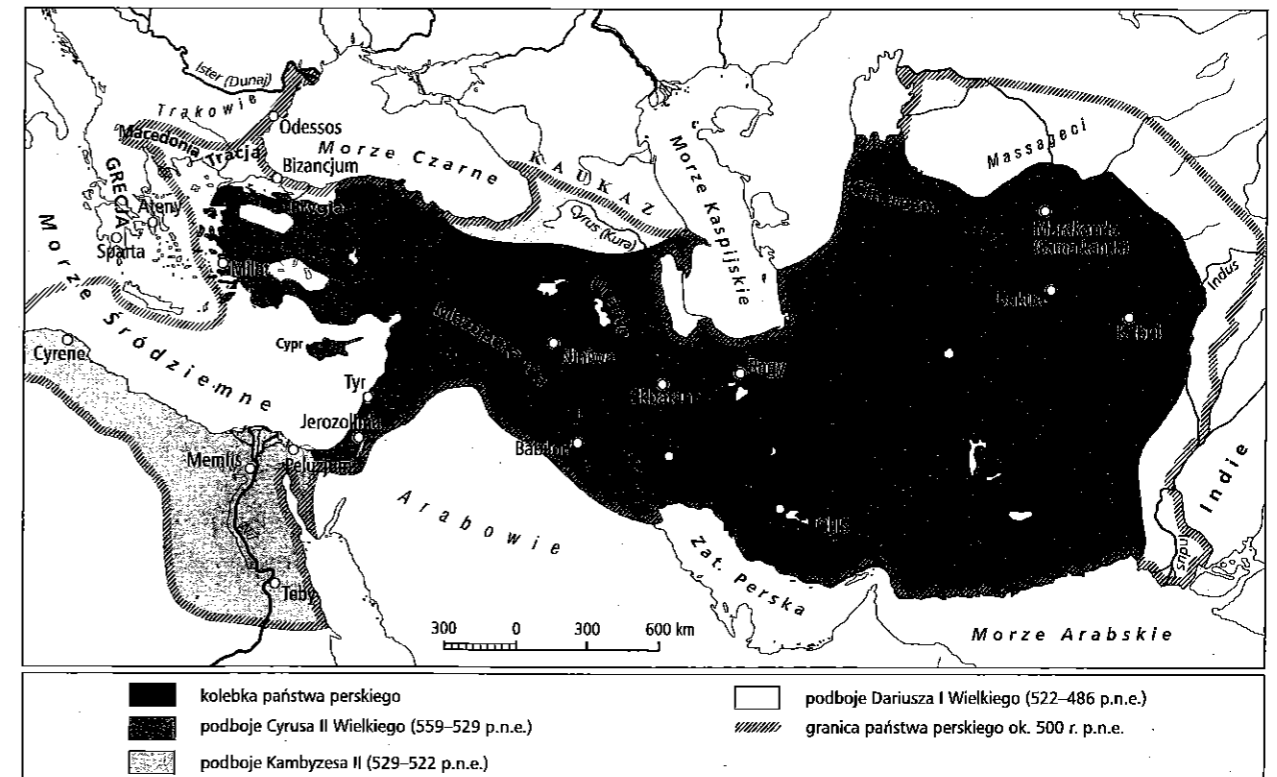
§ 199. Jeśli wyrwał oko niewolnika innej osoby albo złamał kość niewolnikowi innej osoby, zapłaci połowę jego ceny kupna.

Źródło: *Kodeks Hammurabiego*, [w:] *Powszechna historia państwa i prawa*, oprac. B. Lesiński, J. Walachowicz, Poznań 1975, s. 9–10.

Czy mieszkańcy Babilonii byli równi wobec prawa? Uzasadnij odpowiedź.

Zadanie 4.

Źródło: Mapa

■ kolebka państwa perskiego

■ podboje Cyrusa II Wielkiego (559–529 p.n.e.)

■ podboje Kambyzesa II (529–522 p.n.e.)

□ podboje Dariusza I Wielkiego (522–486 p.n.e.)

▨ granica państwa perskiego ok. 500 r. p.n.e.

4.1. (0–1)

Zaproponuj tytuł dla zamieszczonej mapy. Powinien on zawierać określenie tematu i wskazanie czasu przedstawionych wydarzeń.

4.2. (0–1)

Na terenie których współczesnych państw znajdują się obszary podbite przez Dariusza I Wielkiego? Wymień cztery z nich.

Zadanie 5.

Źródło: Herodot, *Dzieje* [fragment]

Potem ustanowił w państwie [...] dwadzieścia dzielnic [...]. Gdy wprowadził te dzielnice i nad każdą przełożył namiestnika, ustalił daniny, które miały mu wpływać od poszczególnych ludów [...]. Namiestnictwa zaś i corocznie wpływające daniny tak rozdzielił. Tym, którzy płacili srebrem, zapowiedziano, że mają uiszczać talent według wagi babilońskiej, którzy zaś płacili złotem, mieli uiszczać talent eubejski. [...] Albowiem za panowania Cyrusa, a potem Kambyzesa, nie było zgoła ustalonej daniny, tylko przynoszono królowi dary. [...]

Ta danina napływała [...] z Azji i małej części Libii. Lecz z biegiem czasu także z wysp przybywała inna danina i od ludów, które mieszkaly w Europie aż do Tesalii.

Źródło: Herodot, *Dzieje*, tłum. S. Hammer, Wrocław 2005, s. 257–258, 260.

5.1. (0–2)

Które starożytne państwo opisał autor tekstu? Sformułuj dwa argumenty uzasadniające Twoje zdanie.

Nazwa państwa: .....

Argumenty:

- .....
- .....

5.2. (0–1)

Podaj termin, jakim określa się dzielnice, o których mowa w źródle.

Zadanie 6. (0–2)

Źródło 1. Rzeźba przedstawiająca osobę uprzywilejowaną. Starożytny Egipt, III tys. p.n.e.

Źródło 2. Rzeźba przedstawiająca osoby uprzywilejowane (małżonków i dzieci). Starożytny Egipt, III tys. p.n.e.

Uwaga! Postać żeńska, jak ustalili historycy, pochodziła z rodu arystokratycznego.

Na podstawie analizy obu źródeł podaj dwie drogi awansu społecznego w starożytnym Egipcie w III tys. p.n.e.

Zadanie 7. (0–1)

Źródło: Płaskorzeźba, Egipt

Udowodnij, że scena ukazana na płaskorzeźbie w symboliczny sposób przedstawia połączenie Dolnego i Górnego Egiptu. W uzasadnieniu odwołaj się do elementów graficznych.

Zadanie 8. (0–1)

Uporządkuj wydarzenia z dziejów narodu żydowskiego w kolejności chronologicznej.

Najwcześniejsze z nich oznacz numerem 1, a kolejne – 2, 3 i 4.

Wreszcie Salomon zaczął budować dom Pański w Jerozolimie na górze Moria [...]. Zaczął zaś budować drugiego dnia w drugim miesiącu, w czwartym roku swego panowania. Wymiary budowy domu Bożego, dane przez Salomona, były następujące: długość w mierze starożytnej sześćdziesiąt łokci, szerokość – dwadzieścia łokci.	
[...] pobudził Pan ducha Cyrusa, króla perskiego, w pierwszym roku [jego panowania]; tak iż obwieścił on również na piśmie w całym państwie swoim, co następuje: „Tak mówi Cyrus, król perski: Wszystkie państwa ziemi dał mi Pan, Bóg niebios. I On mi rozkazał zbudować Mu dom w Jerozolimie, w Judzie. [...]”.	
Pan rzekł do Abrama: „Wyjdź z twojej ziemi rodzinnej i z domu twego ojca do kraju, który ci ukażę. Uczynię bowiem z ciebie wielki naród, będę ci błogosławił i twoje imię rozślą się [...]”. [...] I zabrał Abram ze sobą swoją żonę, Saraj, swego bratanika, Lotę, i cały dobytek, jaki obaj posiadali, oraz służbę [...], i wyruszyli, aby się udać do Kanaanu.	
Gdy faraon uwolnił lud, nie wiódł go Bóg drogą prowadzącą do ziemi filistyńskiej, chociaż była najkrótsza. [...] Bóg więc prowadził lud okrężną drogą pustynną ku Morzu Czerwonemu; a Izraelici wyszli uzbrojeni z ziemi egipskiej. Zabrał też Mojżesz ze sobą kości Józefa [...].	

Źródło: *Biblia Tysiąclecia*, 2 Krn 3,1–3 i 36,22–23, Rdz 12,1–2,5, Wj 13,17–19, Pallottinum, Poznań 2012.

Zadanie 9. (0–3)**Źródło 1. Fragment Starego Testamentu**

Jeśli kupisz niewolnika – Hebrajczyka, będzie ci służył sześć lat, w siódmym roku zwolnisz go bez wykupu. Jeśli przyszedł sam, odejdzie sam, a jeśli miał żonę, odejdzie z żoną. [...] Jeśli kto tak uderzy kogoś, że uderzony umrze, winien sam być śmiercią ukarany. [...] Kto by uderzył swego ojca albo matkę, winien być ukarany śmiercią. Kto by porwał człowieka i sprzedał go, albo znaleziono by go jeszcze w jego ręku, winien być ukarany śmiercią. Kto by złorzeczył ojcu albo matce, winien być ukarany śmiercią.

Kto by pobił kijem swego niewolnika lub niewolnicę laską, tak iżby zmarli pod jego ręką, winien być surowo ukarany. [...] Jeśliby ktoś uderzył niewolnika lub niewolnicę w oko i spowodował jego utratę, winien za oko obdarzyć ich wolnością. [...]

Przez sześć lat będziesz obsiewał ziemię i zbierał jej plody, a siódmego pozwoisz jej leżeć odłogiem i nie dokonasz zbioru, aby mogli jeść ubodzy z twego ludu, a resztę zjedzą dzikie zwierzęta. Sześć dni będziesz pracował, a dnia siódmego zaprzestasz, aby odpoczęły twój wół i osioł i odetchnęli syn twojej niewolnicy i cudzoziemiec.

Źródło: *Biblia Tysiąclecia*, Wj 21, 23, Pallottinum, Poznań 2012.

Źródło 2. Komentarz historyczny wydawcy do fragmentu Starego Testamentu

Prawo żydowskie wykazuje znaczne podobieństwo z prawami innych krajów, np. Babilończyków [...]. Warunki bowiem, wśród jakich kształtowały się pojęcia prawne ludów Wschodu, były podobne. Kodeks żydowski [charakteryzuje się wyższością etyczną w porównaniu do kodeksu Babilończyków].

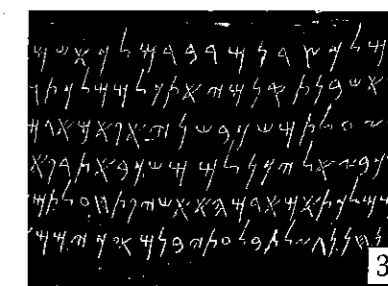
Źródło: J. Zabłocka, *Wybór źródeł do historii starożytnego Wschodu: do połowy I tysiąclecia p.n.e.*, Poznań 1962.

W każdym z trzech zdań źródła 2. zawarta jest teza. Udowodnij każdą z nich, odwołując się również do argumentów zaczerpniętych z treści źródła 1.

- .....
- .....
- .....

Zadanie 10.

Źródło: Fotografie. Przykłady starożytnych pism

10.1. (0–1)

Wpisz w odpowiednie miejsca nazwy starożytnych cywilizacji, które posługiwały się przedstawionymi przykładami pisma.

10.2. (0–1)

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Ilustracja oznaczona numerem 3 jest przykładem pisma

- klinowego.
- alfabetycznego.
- hieroglificznego.
- piktograficznego.

Zadanie 11. (0–1)

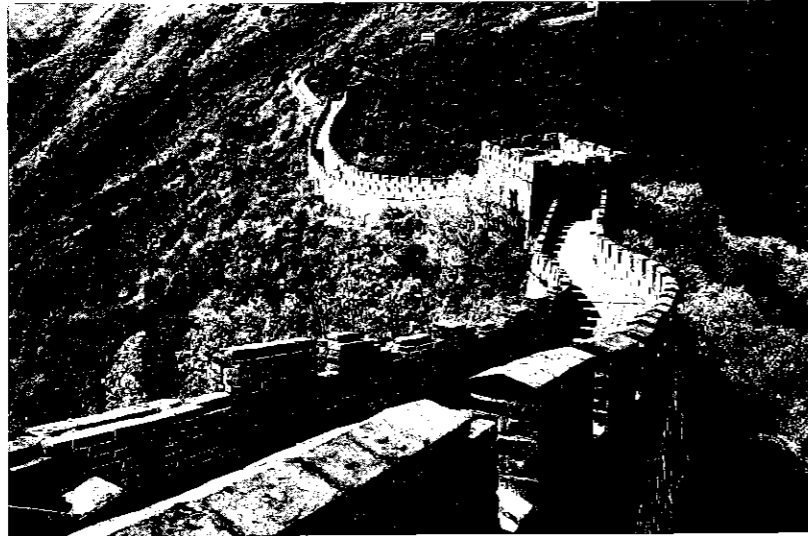
Źródło 1. Sun Tzu¹, *Sztuka wojny* [fragment]

Najważniejszym zadaniem podczas prowadzenia wojny jest krzyżowanie planów bitewnych przeciwnika, nieco mniej ważne jest burzenie jego sojuszków, na trzecim miejscu dopiero jest pokonywanie go w walce, a obleganie miast jest najgorszym rozwiązaniem. Obleżenie miasta można podjąć tylko w ostateczności. Wykonanie tarcz i ruchomych obozowisk oraz przyszykowanie broni i sprzętu zajmie ze trzy miesiące, a wzniesienie wałów oblężniczych to kolejne trzy miesiące. Jeśli generał nie potrafi się pohamować i żołnierze, jak rój mrówek, obsiadą mury miasta, jedna trzecia z nich zginie, a miasto i tak nie zostanie zdobyte. Oto tragedia, jaką niesie ze sobą taki atak.

Źródło: Sun Tzu i inni, *Sztuka wojny i 36 forteli*, tłum. J. Zawadzki, Seattle 2012, s. 31.

¹ Sun Tzu, VI/V w. p.n.e., myśliciel chiński, prawdopodobnie generał armii cesarskiej

Źródło 2. Fotografia

Odwołując się do treści obu źródeł, wyjaśnij powód wzniesienia budowli przedstawionej w źródle 2.

.....

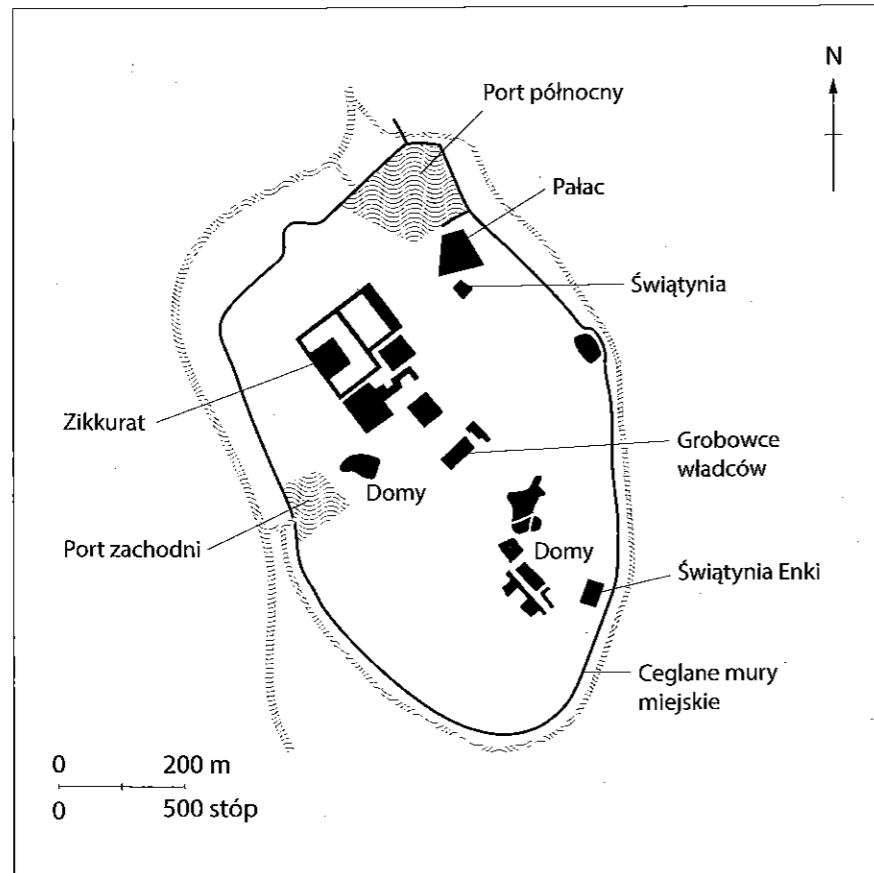
.....

.....

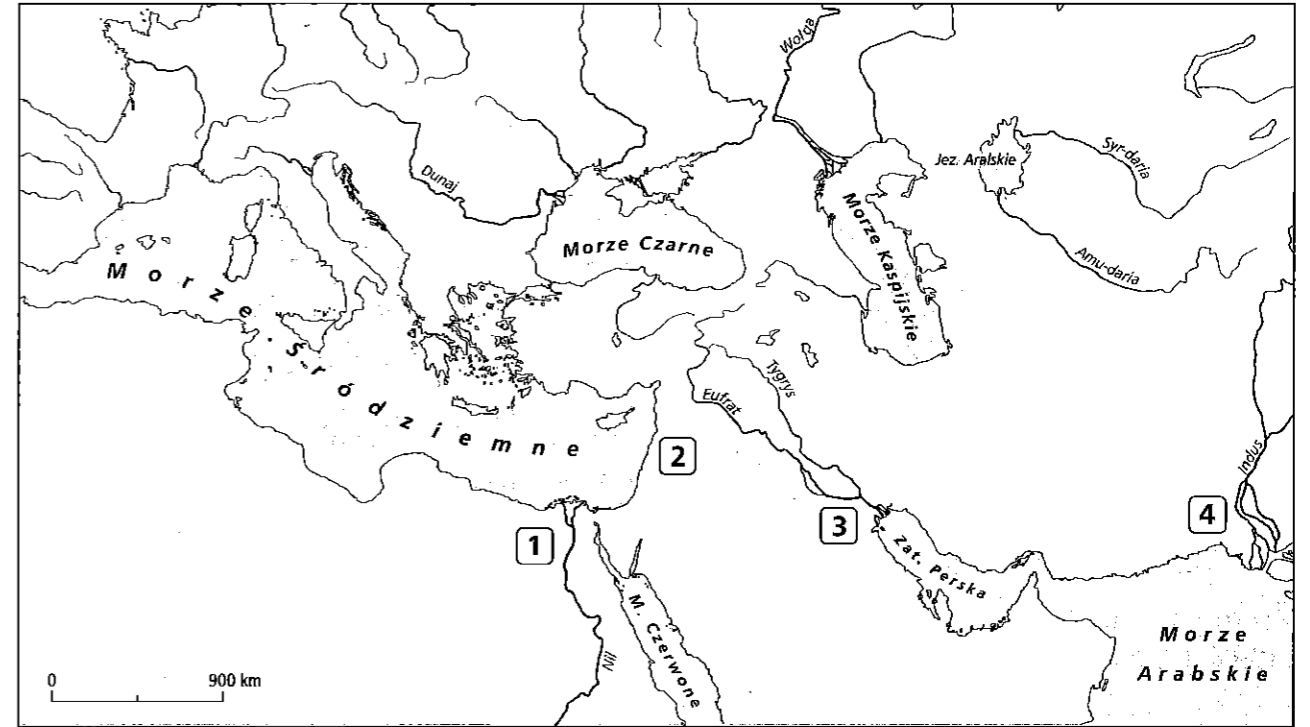
.....

Zadanie 12. (0-1)

Źródło 1. Plan miasta starożytnego zrekonstruowany na podstawie wykopalisk

Źródło 2. Mapa

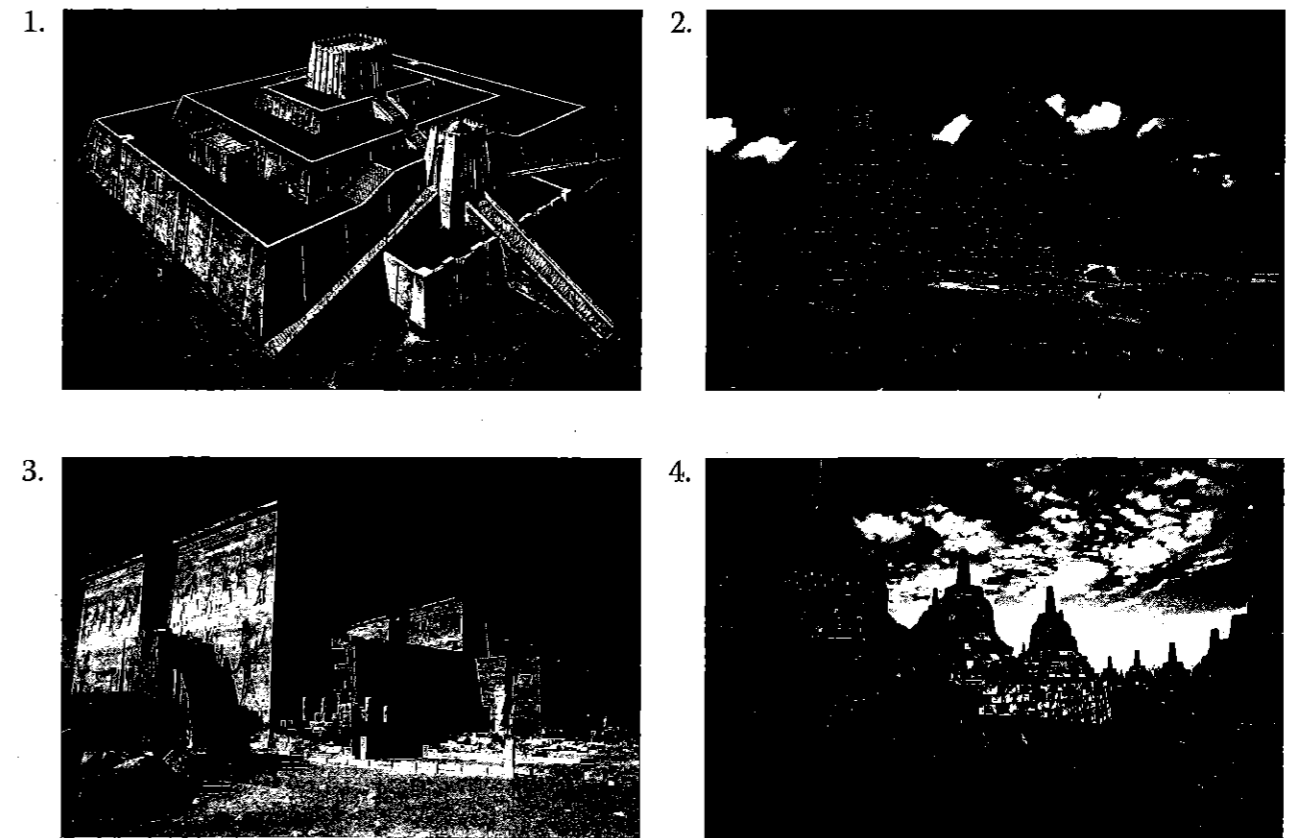
Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Miasto, którego plan zrekonstruowano w źródle 1., znajdowało się w miejscu oznaczonym na mapie numerem

- A. 1.   B. 2.   C. 3.   D. 4.

Zadanie 13. (0-1)

Źródło: Starożytne budowle

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Przedstawione na ilustracjach starożytne budowle były związane przede wszystkim z

- A. życiem gospodarczym.
- B. działaniem systemu irygacyjnego.
- C. obroną militarną państwa.
- D. życiem religijnym.

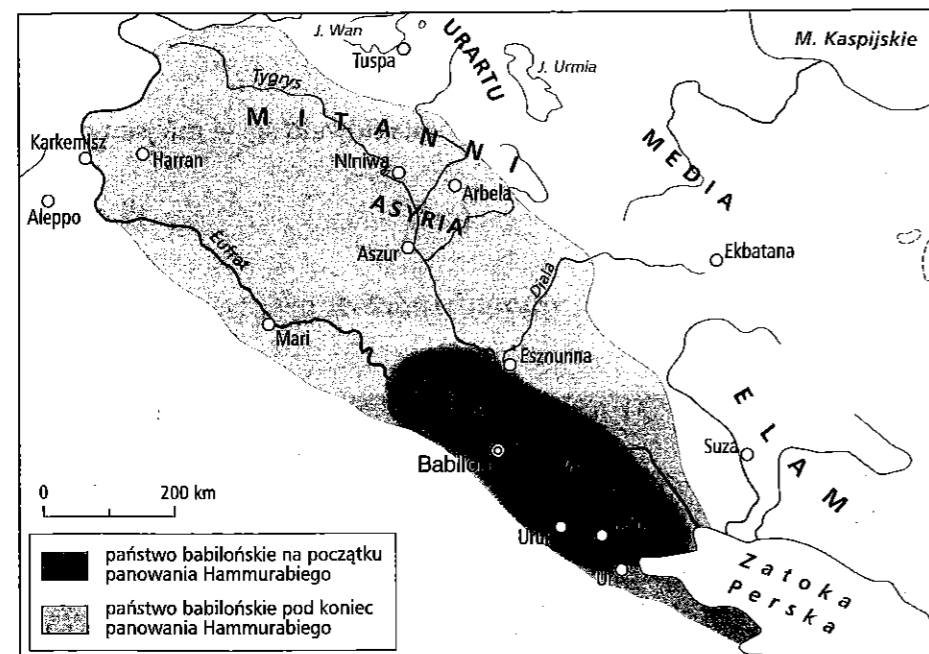
Zadanie 14. (0–12)

Zadanie zawiera dwa tematy. Wybierz jeden z nich do opracowania.

1. Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem, że kultura w państwach bliskowschodnich w starożytności miała charakter elitarny? Uzasadnij odpowiedź.
2. Przedstaw czynniki wpływające na pozycję władców w relacjach ze społeczeństwem w państwach starożytnego Wschodu. W pracy odwołaj się do materiałów źródłowych.

Materiały źródłowe do tematu 2.

Źródło A. Rozwój terytorialny państwa babilońskiego w czasach panowania Hammurabiego (1792–1750 p.n.e.)

Źródło B. Fotografia. Fragment steli z Kodeksem Hammurabiego, XVIII w. p.n.e.

Źródło C. Modlitwa poddanych Assurbanipala, króla Asyrii

Dni późnych,
 Lat dalekich,
 Miecza silnego,
 Życia długiego,
 Sławy obfitej,
 Przewagi nad królami,
 Użycz Królowi, Panu memu,
 Który tyle darów
 Złożył swoim bogom!
 Oby granice szerokie i dalekie
 Królestwa swego
 Państwa swojego
 Mógł rozszerzyć i zamknąć!
 Oby, panując nad królami
 I prawa wszystkim nadając,
 Mógł dożyć włosów białych
 I wieku sędziwego!
 A po życiu długim
 Oby na wyżynach
 Dworu niebieskiego
 W krainie błogosławionych
 I w świetle pól szczęśliwych
 Mógł prowadzić żywot
 Wieczysty i święty
 Przed obliczem wszystkich bogów
 Którzy Asyrię zamieszkują!

Źródło: J. Iluk, A. Paner, *Na tabliczce, papirusie i pergaminie*, Koszalin 1997, s. 27–28.

Źródło D. Fotografia. Terakotowa armia. Chiny, III w. p.n.e.

